

Ομιλία της Αικατερίνης Οικονόμου-Μαρτίνη, Φιλολόγου. Θύματος του Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος. Εκφωνήθηκε στον Καθεδρικό Ναό της Μαρτυρικής πόλης των Καλαβρύτων στις 14-08-2004.

Είναι φτωχά τα λόγια- όποια λόγια – όσο κι αν είναι ένθερμα και παραστατικά, να εκφράσουν το μέγεθος και τη σημασία της έννοιας μάνα. Γιατί την έννοια αυτή την αισθάνεται καθένας βαθιά στην καρδιά του, από τότε που γεννιέται, ώσπου να πεθάνει, ανεξάρτητα αν η μάνα του ζει ή έχει φύγει από κοντά του. Μόνο η καρδιά, μόνο η ψυχή – όχι ο νους – μπορούν να συλλάβουν το βαθύ νόημα της στοργής, όταν προσφέρουμε τη λέξη μάνα.

Ευτυχισμένοι όσοι την έχουν κοντά τους για πολλά- πολλά χρόνια., αλλ' ακόμα κι όσοι την έχουν χάσει κι η στέρησή της βαθιά τους πληγώνει, νοιώθουν τη νοερή παρουσία της σε χαρές και λύπες.

Χωρίς τη μητρική στοργή κανένα έμβιο ον δεν μπορεί να νοιώθει ασφαλισμένο και ιδιαίτερα κανένα ανθρώπινο πλάσμα. Η προστατευτική σκιά της αγκαλιάζει ανθρώπους και θεούς. Ο ίδιος ο Ιησούς – στην ανθρώπινή του υπόσταση – από μάνα γεννήθηκε και αγαπήθηκε, σ' αυτήν στηρίχτηκε στα πρώτα του βήματα κι αυτήν από το σταυρό εμπιστεύτηκε στον αγαπημένο μαθητή. Η μάνα, μετά το θεό, το δημιουργό του κόσμου, είναι η ίδια δημιουργός, γιατί φέρνει στη ζωή τον άνθρωπο και διαπλάθει το χαρακτήρα του.

«Ἐπιλίποι δ' ἂν ἡμᾶς ὁ πᾶς χρόνος, ἐκ πάσας τὰς ἐκείνης πράξεις καταριθμισαίμεθα», θα λέγαμε, παραλλάσσοντας του λόγια του Ισοκράτη. Αλήθεια πώς να μας επαρκέσει ο χρόνος ν' απαριθμήσουμε όσα μας προσφέρει;

Η σχέση μάνας-παιδιού είναι αγαπητική, αναμφίβολα άγια. Όμως στην περίπτωση της Καλαβρυτινής μάνας , που τιμάμε σήμερα, οι σχέσεις με τα παιδιά της χαλυβδώθηκε μέσα στον πόνο και την οδύνη του πολέμου, την καταστροφή και την ορφάνια και πήρε διαστάσεις ανέκφραστες. Είναι αγάπη βαθιά, ειλικρινής, άδολη, ανιδιοτελής, ανυπόκριτη, μια αγάπη δίχως φραγμούς, δίχως σύνορα, αγάπη μέχρι αυτοθυσίας.

Όσο κι αν οι μνήμες ξεθωριάζουν κάτω από την πίεση της απώθησης στο ασυνείδητο, των γεγονότων που μας πληγώνουν – λένε οι ψυχολόγοι – ο φρικτός εφιάλτης της Γερμανικής θηριωδίας έχει σημαδέψει ανεξίτηλα τη ζωή μας. Δεν λησμονούν τα μάτια τις θαμπές φιγούρες των συντοπιτών μας, που διακρίνονται αμυδρά μες' στην πυκνή ομίχλη του Δεκέμβρη, καθώς βαδίζουν με αβέβαιο βήμα προς το Δημοτικό Σχολείο, σύμφωνα με τη Γερμανική εντολή.

Δεν ξαστοχάει ο νους το βίαιο χωρισμό των ανδρών απ' τα γυναικόπαιδα , σπαρακτικό και αβέβαιο χωρισμό.

Αίσθηση συνωστισμού και αγωνίας μες στις κρύες αίθουσες του σχολείου, που μετατρέπεται σε αλλοφροσύνη, όταν νοιώθουμε κάτω από τα πόδια μας τη φωτιά. Πετιόμαστε έξω για ν' αντικρίσουμε θεόρατες φλόγες,

πυκνό καπνό κι έναν κόκκινο ήλιο, που πασχίζει να διαλύσει την ομίχλη και να ζεστάνει καρδιές παγωμένες.

Την επόμενη σκηνή, ακόμα κι ο χρωστήρας ενός Delacroix, δύσκολα θα μπορούσε να την αποδώσει. Έντρομα γυναικόπαιδα στοίβαγμένα σε μια σπηλιά, μανάδες που σφίγγουν στην αγκαλιά τα παιδιά τους με την αγωνία έκδηλη στα πρόσωπά τους.

Ακολουθεί η φοβερή είδηση. Οι άνδρες είναι νεκροί. Θρήνος, σπαραγμός, φρίκη. Ένα απ' τα πιο αποτρόπαια εγκλήματα κατά αθώων άοπλων πολιτών είχε συντελεστεί. **Οι μητέρες μας, σαν σύγχρονες Αντιγόνης, αναλαμβάνουν το υπεράνθρωπο έργο του ενταφιασμού των αγαπημένων τους, σκάβοντας με τα χέρια, με πέτρες, με ξύλα. Αλήθεια που βρήκαν τη δύναμη;**

«Κείνοι που έπραξαν το κακό τους πήρε μαύρο σύννεφο» λέει ο Ελύτης. Κι από κει και πέρα πρωταγωνίστριες του Καλαβρυτινού δράματος θα είναι οι μανάδες μας. Μανούλες μικροπαντρεμένες με τα μωρά στην αγκαλιά, κι άλλες πιο ώριμες νοικοκυρές, που έκαναν όνειρα για τα παιδιά τους, παιδιά στην εφηβεία, κι άλλες στα θλιβερά γεράματα, που καθεμιά, σαν άλλη Τρωαδίτισσα Εκάβη, κράτησε νεκρούς στη αγκαλιά της, όχι μόνο έναν μα κι περισσότερους λεβέντες.

Πώς να αντέξουν τόσο πόνο, πώς να υποφέρουν τέτοια ανατροπή;

Κι όμως έπρεπε να δραστηριοποιηθούν για χάρη των παιδιών τους. Να φροντίσουν για προσωρινή στέγη, να σταθούν στην ουρά για να πάρουν τρόφιμα και ρούχα της ανθρωπιστικής βοήθειας, να μείνουν οι ίδιες νηστικές για να θρέψουν τα παιδιά τους και πάνω απ' όλα να συμπαρασταθούν στα ορφανά τους, τα πληγωμένα βαθιά απ' αυτό το χαλασμό.

Έκαμαν τη μεγάλη υπέρβαση, επιστράτευσαν όλο τον ηρωισμό που απαιτούσαν οι περιστάσεις κι ο αγώνας για την επιβίωση άρχισε επίπονος, αδυσώπητος. Τι κι αν για χρόνια οι μανάδες μας δεν έβγαζαν το μαύρο μαντήλι απ' το κεφάλι τους. Τι κι αν η θέση των μαυροφορεμένων γυναικών στην εκκλησία μαχαίρωνε την παιδική μας καρδιά. Τι κι αν ακούγοντας κάθε Κυριακή την ακολουθία του μνημόσυνου, για τόσες ψυχές που χάθηκαν, τελικά την μάθαμε απ' έξω, και το πήγαινε – έλα στο νεκροταφείο για ν' ανάψουμε τα καντήλια ήταν μέλημά μας καθημερινό; Τι κι αν για παιχνίδια είχαμε σπασμένα γυαλιά που βρήκαμε σκαλίζοντας τα ερείπια των υαλοπωλείων της αγοράς;

Με τον καιρό προσπαθήσαμε να μην βλέπουμε τις πληγές που μας άφησε η Γερμανική λαίλαπα. Κι αυτό το οφείλουμε στις μανάδες μας. Εκείνες μας στήριξαν παίρνοντας με ηρωισμό το διπλό ρόλο μάνας και πατέρα. Ημαστε για κείνες η μοναδική ελπίδα που τους απόμεινε κι έπρεπε να την κρατήσουν ζωντανή. Με την έμφυτη αγάπη, τη διαίσθηση, το μητρικό φίλτρο, ανεξάρτητα αν ήσαν μορφωμένες ή απλοϊκές νοικοκυρές έδωσαν με τις συμβουλές τους, βγαλμένες από την πλούσια πείρα τους σωστή κατεύθυνση και αρχές για την αντιμετώπιση της ζωής.

Κι εμείς σήμερα , τα παιδιά του τότε, ώριμα άτομα πια, με πλούσια εμπειρία αποτυπωμένη απ' τη δοκιμασία του ολοκαυτώματος, τώρα που δεν υπάρχουν πια - παρά ελάχιστες - εκφράζουμε την ευγνωμοσύνη και το σεβασμό μας σ' αυτές τις πραγματικές ηρωίδες, τελώντας κάθε χρόνο μνημόσυνο στις άγιες ψυχές όσων έχουν φύγει από κοντά μας.

Δεν ξέρω αν η καθιέρωση μιας επετείου μπορεί να χωρέσει το μεγαλείο και την προσφορά προσώπων τέτοιου μεγέθους, όπως είναι η μάννα μας. Πιστεύω πώς ταιριάζει αιώνιο προσκύνημα στην επίγεια αυτή Παναγιά.

Τόσα χρόνια μετά κι η χαραγμένη μνήμη δεν λείπει να καταλαγιάσει, καθώς την κεντρίζουν βάνουσα τα εφιαλτικά γεγονότα ολόγυρά μας.

Μανάδες Καλαβρυτινές, ζωντανές και νεκρές και σημερινές μανάδες του Ιράκ και της Παλαιστίνης υψώνουν κραυγή εναγώνια για τον αφανισμό του πολέμου κι ευχή μυριόστομη για μια παγκόσμια ειρήνη.

Για να μην δουν ξανά το αποτρόπαιο πρόσωπο του πολέμου οι μελλοντικές γενιές, αλλά ο γεωργός να φροντίζει αμέριμνα τη γη του, ο εργάτης , ο επαγγελματίας, ο τεχνίτης να προσφέρουν φιλόπονα τον ιδρώτα τους, ο επιστήμονας να αφοσιώνεται απερίσπαστος στην έρευνά του, ο καλλιτέχνης στη δημιουργία του, οι μητέρες να χαίρονται τα παιδιά τους κι να ακούγονται αμέριμνες παιδικές φωνές, αντί να κροταλίζουν τα σύνεργα του πολέμου, θα αποτολμούσα την αντικατάσταση του «ζητείται ελπίς» του Σαμαράκη με το πανανθρώπινο αίτημα «ζητείται ειρήνη».